

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૧

(સમય : સવારે ૯ થી ૧૧.૧૫)

(રવિવાર, ૬ માર્ચ, ૨૦૧૬)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : સહજાનંદ ચરિત્ર, પંદરમી આવૃત્તિ, ફેબ્રુઆરી - ૨૦૧૫)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “અમારો ગરુડ આવે છે.” (૧૧/૭૧)

❑ મહારાજ - સુરાખાયરને

❑ ભીમ પંડ્યા અને જીવરામ પંડ્યા (બન્ને ભાઈઓ) મીણાપરના ગરાસિયાની માણકી (વછેરી) મહારાજને અર્પણ કરવા આવતા હતા ત્યારે

૨. “થોડા દિવસોમાં અક્ષરધામની પ્રાપ્તિ થશે.” (૨૮/૧૫૧)

❑ મહારાજ - કાકાભાઈને

❑ કાકાભાઈની અંતિમ માંદગીમાં મહારાજ તેમને દર્શન દેવા રોજકા આવે છે. ત્યારે કાકાભાઈએ પોતાને ધામમાં લઈ જવાનું કહ્યું ત્યારે મહારાજ આશીર્વાદ આપતાં કહે છે.

૩. “સૌમાંથી એક એક પણ સારો ગુણ ગ્રહણ કરો, તો જીવન આખું સદ્ગુણોથી ભરાઈ જાય.” (૨૮/૧૪૩)

❑ મહારાજ - સંતોને

❑ મહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે મોડા આવનાર સંતે પંગતમાં ફરી ભિક્ષા માગી તો તેમનું પત્તર પકવાનથી ભરાઈ ગયું. તે પત્તર બતાવીને મહારાજ સંતોને નિર્માની થવાનો ઉપદેશ આપતાં કહે છે.

પ્ર.૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. રૂસ્તમ બાગમાં મહારાજે હરિભક્તોને પરસ્પરનું માહાત્મ્ય સમજવાનું કહ્યું. (૨૪/૧૨૨)

જ. તમે સૌ ધ્રુવ, પ્રહ્લાદ, અંબરીષ, જેવા છો. માટે કોઈએ કોઈનો અભાવ ન લેવો. કોઈએ કોઈની ઈર્ષ્યા ન કરવી. સંપ, સુહૃદભાવ અને નિર્દોષભાવ પરસ્પર રાખવો. આવો મહિમા સમજશો તો ક્યારેય સત્સંગમાં વિક્ષેપ નહિ આવે, માટે મહારાજે હરિભક્તોને પરસ્પરનું માહાત્મ્ય સમજવાનું કહ્યું.

૨. જેને રોકાવું હોય તે રોકાઈ જજો. (૨૮/૧૪૮)

જ. મહારાજની અંતિમ માંદગીમાં તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે બ્રહ્માનંદ સ્વામી જૂનાગઢ જવા નીકળ્યા ત્યાં હરણિયાં આડા ઊતર્યાં. અપશુકન થયાં ! હૈયું હાથ ન રહ્યું. તેથી તેમણે જોડના સાધુઓને કહ્યું : ‘મહારાજ નક્કી દેહ મૂકી દેશે. મારા પગ પાછા પડે છે. જેને ફરી દર્શન કરવાં હોય તે કરી આવો. મારે તો આજ્ઞા છે તે જઈશ. જેને રોકાવું હોય તે રોકાઈ જજો.

૩. મહારાજે પૂછ્યું : ‘સહજાનંદી કોઈ નહિ ને ?’ (૧૮/૧૦૨-૧૦૩)

જ. સાધુઓ પોત પોતાને ‘મુક્તાનંદી’, ‘બ્રહ્માનંદી’ એમ સદ્ગુરુઓના નામે ઓળખાવા લાગ્યા અને ભેદ પાડ્યા. સમૈયાની સભામાં મહારાજ સૌને તમે કોના શિષ્ય ? પ્રશ્ન પૂછવા લાગ્યા. સૌએ પોતપોતાના સદ્ગુરુના નામ આપ્યાં ત્યારે શ્રીજીમહારાજે કહ્યું સહજાનંદી કોઈ નહિ ને ?

પ્ર.૩ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. શોભારામ આંધળો થયો (૧૦/૬૩-૬૪) વીસનગરમાં સત્સંગનો દ્વેષી શોભારામ તેને ઘેર સ્વામિનારાયણનું ખંડન કરતો હતો. સત્સંગી બળદેવભાઈ ત્યાં જઈ ચડ્યા. તેમણે કહ્યું : ‘શોભારામ ! આજે તો સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે. તેઓનું ઐશ્વર્ય અને સામર્થ્ય અપાર છે. તેઓ સમાધિ કરાવે છે. ઘેર ઘેર પરચા આપે છે. શુદ્ધ વૈષ્ણવ સંપ્રદાય ચલાવે છે. માટે દ્રોહ ત્યજી દઈને, તેમના આશ્રિત થઈ જાઓ. તમારો મોક્ષ કરી લ્યો.’ પણ શોભારામ તેની વિદ્વતાના અભિમાનમાં ગજર્યો : ‘તારા સ્વામિનારાયણ ભગવાન સાચા હોય તો, આટઆટલો દ્રોહ કરવા છતાં મને સાજો-તાજો કેમ રહેવા દે છે ? તારા ભગવાન સાચા હોય તો મને આંધળો ન કરી નાખે ?’ બળદેવે કહ્યું : ‘શોભારામ ! આ શું બોલો છો ? ભગવાન તો સત્ય-સંકલ્પ છે. હાથે કરીને અંધાપો શીદને માંગો છો ? કંઈ સારું માંગતા નથી આવડતું કે પછી તમારી બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થઈ છે ?’ શોભારામનો ક્રોધ બમણો થઈ ગયો. તેણે ત્રાડ નાખી કહ્યું : ‘હા, હા, હું છાતી ઠોકીને માગું છું, જો તારો સ્વામિનારાયણ ભગવાન સાચો હોય, તો હું આઠ દહાડામાં આંધળો થઈ જાઉં.’ ભ્રષ્ટબુદ્ધિ શોભારામે અયોગ્ય ઈચ્છા કરી. બન્યું પણ એમ જ. તે ફક્ત ચાર દિવસમાં જ આંધળો થઈ ગયો. મહારાજ ફરતાં ફરતાં વીસનગર પધાર્યા. તેમને આ વાતની જાણ થતાં કહ્યું : ‘મારે લીધે એ આંધળો થયો છે ? ચાલો, આપણે જાતે જઈને એને દર્શન આપીએ, તેને ક્ષમા આપી, દૃષ્ટિ આપીએ. તમે શોભારામને કહેવરાવો કે મહારાજ તારે ત્યાં આવે છે.’ પણ વિનાશકાલે વિપરીતબુદ્ધિ : ભ્રષ્ટબુદ્ધિ શોભારામે હરિભક્તોને કહી દીધું : ‘હું તમારા ભગવાનને નહિ મળું.’ તેણે દરવાજે બે નોકરને ઊભા રાખ્યા. તેણે મહારાજને મળવાની ના કહી. મહારાજ ખિન્ન હૃદયે તેના દરવાજેથી પાછા વળ્યા. શોભારામે પોતાનું જીવન અનંત અંધકારમાં ધકેલી દીધું અને પરમેશ્વરનું સાક્ષાત્ દર્શન ગુમાવ્યું.

૨. શિક્ષાપત્રી લોપવી નહિ (૨૬/૧૩૭-૧૩૮) મહારાજ બરવાળા પધાર્યા. એક પ્રેમી ભક્તે મહારાજને પ્રેમથી આમંત્ર્યા, અને પોતાનું ઘર સાંકડું હોવાથી, મોટાભાઈના ડેલામાં મહારાજને પૂરા વિશ્વાસથી પધરાવ્યા. તેમણે મહારાજને ઢોલિયો ઢાળી દઈને કહ્યું, ‘મહારાજ ! આપ અહીં બિરાજો. હું હમણાં થોડીવારમાં બજારમાં જઈ સીધું-સામાન લઈ આવું. પછી બ્રહ્મચારી પાસે રસોઈ કરાવી આપને ભોજન કરાવું.’ મહારાજે કહ્યું : ‘ભલે.’ પેલા હરિભક્ત સીધું-સામાન લેવા ગયા. બજારમાં સહેજ વાર થઈ. એટલામાં તેનો મોટોભાઈ ડેલામાં દાખલ થયો. તેને મહારાજ વિષે ભાવ નહીં. તેને સાધુ-સંતો પ્રત્યે તિરસ્કાર હતો, તેણે ઊંચે સાદે કહ્યું : ‘તમો કોણ છો ? કોની રજાથી આ ડેલામાં દાખલ થયા છો ?’ મહારાજે તેને શાંત પાડીને બધું કહ્યું પણ તે માન્યો નહીં. તેણે તો કહ્યું : ‘આ મારું ઘર છે. મારી રજા સિવાય મારો નાનો ભાઈ તો શું, પણ મારી સ્ત્રી પણ કોઈને બેસારી શકે નહિ. માટે તમે ડેલો ખાલી કરો.’ ‘હા ભાઈ ! અમે આ ચાલ્યા,’ કહી મહારાજ હરિભક્તો સાથે ડેલામાંથી બહાર નીકળ્યા. મહારાજે કહ્યું : ‘ચાલો આપણે નાવડા જઈએ. આપણે ‘શિક્ષાપત્રી’ લખી અને આપણે જ તોડી, તો દુઃખ આવ્યું, માટે ભલા થઈને કોઈ શિક્ષાપત્રીની આજ્ઞા લોપશો નહિ.’ આ પ્રસંગથી સૌને શિક્ષાપત્રીની મહત્તા સમજાઈ ગઈ. મહારાજ બરવાળાના પાદર પહોંચ્યા ત્યાં પેલા હરિભક્ત સીધું લઈને આવ્યા. તેને બધી ખબર પડી. તેણે મહારાજની માફી માગી, બધું સીધું મહારાજને ચરણે ધરી દીધું. મહારાજે તેને ક્ષમા આપીને શિક્ષાપત્રી પાળવાની આજ્ઞા કરી અને નાવડાની વાટ લીધી.

૩. સતીપ્રથાની નાબૂદી (૬/૩૭,૩૮) કાઠિયાવાડમાં કેટલાક રજપૂતોમાં સતીપ્રથા ચાલુ હતી. મહારાજે તેમની સાથે હેત કરીને, વશ કરીને તેમના સમાજ-જીવનમાં પ્રવેશ કર્યો. તેમણે સમાજ-સુધારણાના કાર્યનો એક અગત્યનો તબક્કો શરૂ કર્યો. મહારાજે નિરક્ષર અને અબળા સ્ત્રીઓ પર ઠોકી બેસાડવામાં આવેલી આ ત્રાસદાયક પ્રથા સામે જેહાદ જગાડી. તેમણે તેમના ઉપદેશમાં ‘પતિના મૃત્યુ પછી સ્ત્રીએ સતી થવું’ એ પ્રથાનું ખંડન શરૂ કર્યું. એટલું જ નહિ, પરંતુ પોતાના આશ્રિત ક્ષત્રિય વર્ગમાં આ પ્રથા તદ્દન નાબૂદ કરી. પરિણામે, સમાજમાંથી સતી થવાનો ચાલ ધીરે ધીરે ચાલ્યો ગયો. તેમણે આ કાર્ય બળજબરી કે ધાકધમકીથી નહિ; પરંતુ પ્રેમ, સમજાવટ ને તર્કયુક્ત દલીલોથી કર્યું. તેમણે આ પ્રથા વિરુદ્ધ ધાર્મિક પ્રમાણો અને ટેકો આપીને પ્રજામત જગાડ્યો. લોકોના અંતરમાં ‘સતીપ્રથા ગેરવાજબી અને કૂર પ્રથા છે’ તેવું ભાન કરાવ્યું. મહારાજ તેમના ઉપદેશમાં કહેતા : ‘સ્ત્રીએ સતી થવું એ આત્મહત્યા કરવા જેવું પાપ છે. અમારો મત તો એ છે કે તીર્થના માહાત્મ્યે કરીને, પતિના માહાત્મ્યે કરીને કે લાજશરમે પણ સતી થવા રૂપ આત્મહત્યા કરવી નહિ. તેમજ કોઈ પણ સ્ત્રીને પુરુષોએ સતી થવા પ્રેરવી નહિ. સ્ત્રીને સતી થવાની ફરજ પાડવી, એ સ્ત્રીહત્યા કરવા બરોબર છે. માટે સમજુ, શાણી સ્ત્રીઓએ તો પોતાનો ધણી મરી જાય તો નાસીપાસ થયા વગર પરમેશ્વરને પતિભાવે સેવવા. એક પરમેશ્વરને વિષે પતિવ્રતાની દૃઢ ટેક રાખી, પોતાના ભાઈ, પુત્ર, પિતા કે સસરાની આજ્ઞામાં રહી ભગવાનનું ભજન કરવું. સતી થનારનો મોક્ષ થતો નથી, કારણ કે આત્મહત્યાથી જીવની અવગતિ થાય છે. માટે દુર્લભ મનુષ્ય દેહ મળ્યો છે, ત્યારે મોક્ષનું સાધન સિદ્ધ કરી લેવું.’ આમ, સતી થવાનો ચાલ સમાજમાંથી દૂર કર્યો. એટલું જ નહિ, વિધવા સ્ત્રીઓને ‘રાંડ’ કહી સંબોધવામાં આવતી, તે પ્રથાને દૂર કરી. ભક્તિમય જીવન જીવતી વિધવા સ્ત્રીઓને ‘સાંખ્યયોગી બાઈઓ’ એવું આદરપૂર્ણ બિરુદ આપ્યું.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❏ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. સોનબાઈ શા માટે દુઃખી થયા ? (૧૪/૮૫)
૪. ગંગાબાએ સોનબાઈને તેના દાળ-ચોખાં હલકાં હોવાથી મહારાજને જમાડવાની ના પાડી તેથી સોનબાઈ દુઃખી થયાં.
૨. એક એક બ્રહ્માંડમાં કેટલા અવતારો રહ્યા છે ? (૭/૪૧)
૪. દસ અવતારો, ચાર વ્યૂહ, ચોવીસ મૂર્તિઓ અને બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ એક એક બ્રહ્માંડમાં રહ્યા છે.
૩. મહારાજના સમયમાં લોકો માંદા પડતા ત્યારે શું કરતા ? (૫/૨૮)
૪. મહારાજના સમયમાં લોકો માંદા પડતા ત્યારે દોરા-ધાગા, જંતર-મંતર, મૂઠ મરાવવા માટે બાવાઓ અને ભૂવાઓ પાસે જતાં.
૪. ચોકાપાણી કર્યા પછી મહારાજ શું કરતા ? (૧/૪)
૪. ચોકાપાણી કર્યા પછી મહારાજ દિવસના બે વાગ્યા સુધી કથા કરવા બેસતાં.
૫. અમદાવાદમાં લાલદાસ શેઠે મહારાજના ચરણોમાં કેટલા રૂપિયા મૂક્યા ? (૨૧/૧૧૨)
૪. અમદાવાદમાં લાલદાસ શેઠે મહારાજના ચરણોમાં સાત હજાર રૂપિયા મૂક્યા.

પ્ર.૫ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૪)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૩, ૪ (૨/૧૨)
૨. ૧, ૨, ૪ (૧/૨)

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં વિધાનોમાં ખાલી જગ્યા પૂરો. (કુલ ગુણ : ૪) ❏ નોંધ : બંને જવાબ સાચા હોય તો જ ગુણ આપવા.

૧. પોરબંદર, માંગરોળ (૨/૮)
૨. ગુજરાત, કચ્છ (૧૨/૮૧)
૩. એન્ડ્રયુઝ ડનલોપ, અમદાવાદ (૧૭/૮૩-૮૪)
૪. સુદ પાંચમ, ભુજ (૨૨/૧૧૮)

(વિભાગ-૨ : સત્સંગ વાચનમાળા ભાગ-૨ દસમી આવૃત્તિ, ફેબ્રુઆરી - ૨૦૧૪)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

❏ નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “ધી, ગોળ કેમ રહેવા દીધાં ?” (૩/૨૩)
➤ સુથારણ બાઈ - મૂળજી બ્રહ્મચારીને
➤ સુથારણ બાઈએ બ્રહ્મચારીને ધી, ગોળ, લોટ વગેરે સીધું આપ્યું હતું. પરંતુ બ્રહ્મચારી તો કેવળ બાટી બનાવી ને જમ્યા. ધી, ગોળ પાછાં મોકલાવ્યાં. ત્યારે બાઈ પૂછે છે.
૨. “તમારે સર્વેએ પણ આ પ્રમાણે જ અમારા સ્વરૂપની ઉપાસના કરવી.” (૧/૪-૫)
➤ મહારાજ - પરમહંસોને
➤ મહારાજે વિમુખ કર્યા છતાં નિત્યાનંદ સ્વામી શ્રીજીમહારાજ સર્વોપરી છે. એમ પોતાના નિશ્ચયમાં અડગ રહ્યા. આઠમા દિવસે સભામાં બોલાવી પૂજા કરી પ્રસાદીનો હાર આપ્યો. સૌને ઘણું આશ્ચર્ય થયું. ત્યારે મહારાજ પરમહંસોને કહે છે.
૩. “તમે દિવાળીના ઉત્સવો કરો.” (૬/૪૨)
➤ જીવુબા - લાડુબાને
➤ લાડુબા જીવુબા પાસે અન્નકૂટનો ઉત્સવ કરવા દેવાની વિનંતી કરવા ગયા. ત્યારે

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૪)

૧. ગોપાળાનંદ સ્વામીએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો મહિમા કહ્યો. (૭/૪૮)
૪. વરતાલમાં જાગા ભક્ત, પ્રાગજી ભક્ત, તથા ઝીણાભાઈ રાત્રે સૌ સૂઈ ગયા પછી ગોપાળાનંદ સ્વામી પાસે આવીને હાથ જોડી પૂછ્યું : ‘હે સ્વામી ! આ દેહે જ શ્રીજીમહારાજ તથા તમારાથી એક ક્ષણ પણ વેગળું ન રહેવાય એવો ઉપાય કૃપા કરીને બતાવો !’ ત્યારે ઉપાય બતાવતાં ગોપાળાનંદ સ્વામીએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો મહિમા કહ્યો.
૨. મહારાજ અક્ષર ઓરડીમાં બિરાજે છે તેવી બ્રહ્મચારીને પ્રતીતિ થઈ. (૩/૨૫)
૪. મહારાજના ધામમાં પધાર્યાના બીજે દિવસે અક્ષર ઓરડીમાં દર્શને ગયેલા બ્રહ્મચારીએ મહારાજને પલંગમાં પોઢેલા જોયા. નિત્ય નિયમ મુજબ મહારાજને જગાડ્યા, દાતણ-પાણી આપ્યાં, ઊંને જળે સ્નાન કરાવ્યું. નિત્ય વિધિ કરાવી કે તરત જ મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા. પોતાના પ્રિય સેવકને દિવ્ય સ્મૃતિ કરાવી પોતે અક્ષર ઓરડીમાં પ્રગટ બિરાજે છે. એવી પ્રતીતિ મહારાજે કરાવી.

પ્ર.૯ ‘ગુણાતીત જ્ઞાનના સમર્થક કૃષ્ણજી અદા’ - (૮/૬૩-૬૫) પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

રાજકોટ મંદિરમાં કૃષ્ણજી અદા સવાર-સાંજ નિયમિત કથાવાર્તા કરતા. તેમની સબીજ અને સર્વદેશી વાતોથી સૌને આનંદ થતો. જૂનાગઢના મોટા મોટા સદ્ગુરુઓ પણ તેમનો મહિમા સમજતા. તેમની વાતોમાં ‘સ્વામી અક્ષર અને મહારાજ પુરુષોત્તમ છે’ એવી અક્ષરપુરુષોત્તમની શુદ્ધ સમજણનો પ્રવાહ ચાલ્યો આવતો. શાસ્ત્રીજી મહારાજની વધતી જતી મહત્તા જોઈ રાગ દ્વેષયુક્ત

સંત-હરિભક્તોને ન ગમ્યું. સૌએ તેમનું અપમાન કરવાનો નિર્ધાર કર્યો. શાસ્ત્રીજી મહારાજને રાજકોટ મંદિરમાં ન રહેવા દેવા જોઈએ એવું નિવેદન તૈયાર કર્યું અને આગેવાન સંત હરિભક્તોની સહી કરાવી. આ વખતે તેમણે આ ખરડામાં સહી કરી નહિ પણ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય હિમરાજભાઈએ સહી કરી તો અત્યંત સ્નેહી હોવા છતાં તેમની સાથેનો સંબંધ કાપી નાખ્યો અને શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પક્ષ રાખ્યો. પોતાને ત્યાં આવતા હરિભક્તોને તેઓ કહેતાં ‘શાસ્ત્રીજી મહારાજ જેવા ત્યાગી સાધુ બેય દેશમાં નથી. સો માથાં જતાં કરીને પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પક્ષ રાખવો જોઈએ એવા એ સાધુ છે.’ જૂનાગઢથી નીકળેલા સંતો રાજકોટમાં અદાને ઘેર રહ્યા અને અદાનો સાથ હોવાની રાજકોટ મંદિરમાં જાણ થતાં અદાને મંદિરમાં આવવાની બંધી થઈ. અદાની પ્રેરણાથી જ શાસ્ત્રીજી મહારાજે વરતાલ છોડ્યું ને સૌ પ્રથમ મંદિર બોચાસણમાં કરી મધ્ય મંદિરમાં અક્ષરપુરુષોત્તમની ધાતુની મૂર્તિઓ પધરાવી. પછી અદા પોતાના શિષ્યોને બોચાસણ જવા કહેતા : અક્ષરપુરુષોત્તમનું જે જ્ઞાન અત્યાર સુધી ખૂણિયું હતું તે હવે ચરોતરના ચોકમાં ગાજવા લાગ્યું છે. માટે જેને અક્ષર-પુરુષોત્તમની છડે ચોક વાત કરવી - સાંભળવી હોય તો બોચાસણ જવું. તેમની ઈચ્છાથી સંવત ૧૯૬૫માં બોચાસણમાં ‘સ્વામીની વાતું’ નું પારાયણ ગોઠવવામાં આવ્યું હતું.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી જાગાભક્તને એક મહિનામાં કેટલી વખત મળ્યા હતા ? (૭/૫૨)
૨. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી જાગાભક્તને એક મહિનામાં ચાલીસ વખત મળ્યા હતા.
૩. મહારાજે પોતાનું ઘર ક્યાં માન્યું હતું ? (૫/૩૪)
૪. મહારાજે દાદાના દરબારને જ પોતાનું ઘર માન્યું હતું.
૫. દાદાખાચરે સંતોને અર્થ શું કરી રાખ્યું હતું ? (૫/૩૫)
૬. દાદાખાચરે દોરનાં દૂધ, દહીં પણ ફક્ત સંતોને અર્થ જ કરી રાખ્યા હતા.
૭. શ્રીજીમહારાજે પોતાના પૂર્ણ પુરુષોત્તમ સ્વરૂપની અદ્ભુત વાતો કરી ત્યારે પ્રેમાનંદ સ્વામીએ કયું પદ બનાવ્યું ? (૨/૧૫)
૮. શ્રીજીમહારાજે પોતાના પૂર્ણ પુરુષોત્તમ સ્વરૂપની અદ્ભુત વાતો કરી ત્યારે પ્રેમાનંદ સ્વામીએ ‘આજ મારે ઓરડે રે .....’ ‘બોલ્યા શ્રીહરિ રે ....’ પદ બનાવ્યું.

પ્ર.૧૧ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. (કુલ ગુણ : ૬)

વિષય : ભક્તરાજ દાદાખાચર (૫/૩૮-૩૯)

- (૧) ફક્ત સાચા નંબરો :

૨	૪	૬	૮	૯	૧૧
---	---	---	---	---	----
- (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ :

૪	૬	૮	૨	૯	૧૧
---	---	---	---	---	----

સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

નોંધ : (૧) ફક્ત સાચા નંબરો : જવાબમાં આપેલ અંક કોઈપણ ક્રમમાં લખેલ હોય પણ તમામ અંક સાચા હોય તો જ સંપૂર્ણ ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ : ઘટનાક્રમ ઉકેલપત્ર પ્રમાણે હોય તો જ સંપૂર્ણ સાચું ગણી ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો.

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ભક્તરાજ દાદાખાચર : આ વખતે ગઢડાથી એભલખાચર અને તેમના સાળા ઘેલા ધાધલ કંઈ કામ પ્રસંગે અહીં આવી પહોંચ્યા. (૫/૩૭)
૨. શ્રી કૃષ્ણજી અદા : આ પ્રમાણે આજ્ઞા થવાથી બંને ભાઈઓ રાજકોટ આવીને સ્થિર થયા. તે પહેલાં સ્વામીની આજ્ઞાથી જૂનાગઢમાં લહિયા તરીકે સેવા કરી હતી. (૮/૬૩)
૩. સ્વામી જાગા ભક્ત : સ્વામી જાગા ભક્તના પૂર્વાશ્રમના પિતાનું નામ રાઘવ ભક્ત અને માતાનું નામ રતનબાઈ હતું. રાઘવ ભક્ત રામચંદ્રજીના પરમ ઉપાસક હતા. (૭/૪૭)
૪. પ્રેમસખી પ્રેમાનંદ : ઉન્નડખાચરના દરબારમાં જ્યાં રામાનંદ સ્વામીનો આશ્રમ હતો ત્યાં નગરયાત્રા પૂરી થઈ. મહારાજ ઘોડા ઉપરથી ઊતરી તરત જ આશ્રમમાં ચાલ્યા ગયા. (૨/૧૧)

(વિભાગ - ૩ : નિબંધ)

પ્ર.૧૩ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક ઉપર આશરે ૩૦ લીટીમાં નિબંધ લખો. (કુલ ગુણ : ૧૦)

નોંધ : નિબંધ એ મૌલિક વિષય છે, તેમાં આપેલ મુદ્દા ઉપરાંત બીજા ઘણા પાસા આવરી શકાય છે. જેવાં કે મૌલિકતા, સંપ્રદાય તથા અન્ય સંપ્રદાય વિષયક જ્ઞાન, કથાવાર્તાને આધારે વિષય વસ્તુની વિશેષ છણાવટ, અન્ય આધારભૂત સાહિત્યનો સહારો વગેરે મુદ્દાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે. પરીક્ષાર્થીએ વિષયને અનુરૂપ આ ઉપરાંત પણ બીજા પ્રસંગો લખ્યા હોય તો તે પણ માન્ય રાખી ગુણ આપવાં.

૧. **પરાત્પર અનુભૂતિના તાર રણઝણ્યા :-** (૧) આધ્યાત્મિક જગતના ઈતિહાસનો અણમોલ અને અનન્ય દિવસ એટલે તા.૨૦-૬-૧૫. ભારતના પૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામે સ્વામીશ્રીને પોતાના હૃદયમાં ઊભરતા આધ્યાત્મિક ભાવોને એક પુસ્તક રૂપે રજૂ કરીને મૂર્તિમંત પ્રગટ કર્યા. (૨) ડૉ. કલામ પોતે રચેલ પુસ્તક સ્વામીશ્રીના કરકમળોમાં જાતે અર્પણ કરીને ધન્યતા અનુભવવા માટે યાત્રા - સારંગપુર પહોંચવા માટેની પૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ તરીકે તંત્ર તરફથી હેલિકોપ્ટરની વ્યવસ્થા પરંતુ તેઓની દૃષ્ટિએ આ પવિત્ર યાત્રા - મહાન સંતનાં દર્શન માટે પગપાળા જવું આવશ્યક પરંતુ અશક્ય તેથી જ રોડ-રસ્તે વાહન દ્વારા જવાની ઈચ્છા - રસ્તાઓ સારા નથી તેવી સાથી અધિકારીઓ દ્વારા દલીલ પરંતુ ડૉ. કલામ માટે તો આ કષ્ટો આનંદદાયક તેથી જ ૮૨ વર્ષની ઉંમરે તા. ૨૦ જૂન ૨૦૧૫ની સવારે ગાંધીનગર રાજભવનથી રોડ-રસ્તે જ સારંગપુરની યાત્રાએ નીકળ્યા. (૩) **‘Transcendence : My Spiritual Experiences with Pramukh Swamiji’** નામના આધ્યાત્મ, વિજ્ઞાન અને નેતૃત્વના અદ્ભૂત સમન્વય સમા આ દળદાર ગ્રંથમાં સ્વામીશ્રીના સાંનિધ્યમાં ડૉ. કલામના દિવ્ય આધ્યાત્મિક રૂપાંતરણની વિશદ છણાવટ. પ્રમુખ સ્વામીજીનો મારા પર પ્રભાવ અવર્ણનીય - ખરેખર મારું રૂપાંતરણ જીવનમાં આધ્યાત્મિક ઉન્નતિનું સર્વોચ્ચ સોપાન. તેથી જ ડૉ. કલામ સારંગપુર મંદિરમાં પ્રવેશતાં જ તેમના મુખ પર અને રોમરોમમાં પરાત્પરની અનુભૂતિ ઊભરી ઊઠી. મંદિરમાં દર્શન કર્યા બાદ ૧૨:૨૦ વાગે તેઓ સ્વામીશ્રીના નિવાસમાં મુલાકાત ખંડમાં પ્રવેશ્યા ત્યારે આ અનુભૂતિની ચરમ સીમા - વિનયપૂર્વક હાથ જોડીને પ્રણામ - સ્વામીશ્રી દ્વારા ઉષ્માભર્યો આવકાર. બે હાથ લંબાવીને સ્વામીશ્રીએ તેમને વધાવ્યા. ડૉ. કલામે ખૂબ જ લાગણીથી સ્વામીશ્રીના બંને હાથ પકડીને સ્વાસ્થ્ય વિષે પૃચ્છા. સ્વામીશ્રી દ્વારા સ્નેહસભર કૃપાદૃષ્ટિ કરતાં ‘સારું છે’ એવો પ્રત્યુત્તર - સ્વામીશ્રીની તબિયતમાં સુધારો થયેલ જોઈને તેમ જ અવાજ પણ સારો થયો છે તે જોઈને ડૉ. કલામ ખૂબ જ ખુશ. સ્વામીશ્રીએ સ્નેહસભર હાસ્યથી પ્રતિસાદ - ખૂબ દૂરથી આવ્યા તેથી આભાર માન્યો સ્વામીશ્રી એ ખૂબ રાજીવો બતાવ્યો. સંતો દ્વારા ઠાકોરજીનો પ્રસાદીભૂત ગુલાબની પાંખડીઓનો સુંદર હાર ડૉ. કલામે સ્વામીશ્રીને પહેરાવ્યો. સ્વામીશ્રીએ પણ તેમને હાર પહેરાવીને સન્માન્યા. (૪) સદ્ગુરુ સંતો ખુરશી પર બિરાજ્યા હતા. આ ગ્રંથના સહલેખક શ્રી પ્રો. અરુણ તિવારી, વિખ્યાત પ્રકાશક તથા જાણીતા અખબારના તંત્રી, ડૉ. કલામના એક્ઝીક્યુટિવ સેક્રેટરી વગેરેની ઉપસ્થિતિ - પૂ. બ્રહ્મવિહારી સ્વામી ભાષાંતરકર્તા તરીકે સેવા આપતા હતા. (૫) ડૉ. કલામ દ્વારા સભર મહિમા સ્મૃતિઓ તાજી કરી. સૌ પ્રથમ ૨૦૦૦ની સાલમાં પ્રથમ મુલાકાત થી આજ સુધીની ૧૫ વર્ષની યાત્રાને **‘A beautiful Spiritual Journey’** ગણાવી - દિલ્હી અક્ષરધામના ઉદ્ઘાટન પ્રસંગની સ્મૃતિ - આ મહાન દિને સ્વામીશ્રીએ દિલ્હીનાં અક્ષરધામને ‘ભગવાનનું સર્જન’ ગણાવ્યું ત્યારથી ડૉ. કલામનો સ્વામીશ્રીના જીવન પર ગ્રંથ લખવાનો સંકલ્પ - સઘન સંશોધન શરૂ - ભગવાન સ્વામિનારાયણના જીવન, સિધ્ધાંતો અને તત્ત્વજ્ઞાનનાં તમામ દૃષ્ટિકોણથી અભ્યાસ - સ્વામીશ્રીના જીવન પર પણ અભ્યાસ - આ પુસ્તક દ્વારા સ્વામીશ્રીનું જીવન મહાન છે તેની અભિવ્યક્તિ એક એવું મહાન જીવન - “એક હેતુસભર જીવન એક દિવ્યજીવન” આટલું બોલતા ડૉ. કલામ ભાવમય થઈ ગયા. (૬) પોતે રચેલ ગ્રંથને હરિકૃષ્ણ મહારાજને પ્રસાદીભૂત કરીને સ્વામીશ્રીનાં કરકમળોમાં અર્પણ કરતાં ડૉ. કલામ તથા તિવારીજી પણ ભાવ વિભોર - સ્વામીશ્રીએ ડૉ. કલામને મસ્તકે હાથ મૂકીને આશીર્વાદ, આનંદ અને આભાર વ્યક્ત કર્યો. (૭) ડૉ. કલામે પુસ્તકના પ્રથમ પાના પર પોતાના હસ્તાક્ષરોનાં લખાણનું સ્વામીશ્રી સમક્ષ વાંચન **‘Maha Pramukh Swamiji Revered spiritual teacher, My respects, 20-6-2015 Sarangpur’** ગ્રંથમાં સ્વામીશ્રી મહાન ગુરુ છે - અહં, મમત્વ દૂર કરવાના પાઠ હું આપની પાસેથી શીખ્યો છું તેમ જણાવ્યું. સ્વામીશ્રીએ આને ભગવાનની દયા જ ગણાવી. કેટલાક ચૂંટેલા અંશોનું સ્વામીશ્રી સમક્ષ વાંચન - ૩૦ જૂન ૨૦૦૧માં સ્વામીશ્રી સાથે પ્રથમ મેળાપનું વર્ણન - ભગવાં કપડાંમાં સજ્જ, સૌમ્ય અને ગૌરવર્ણ ધરાવતા સ્વામીશ્રીમાંથી દિવ્યતાનું પ્રસરણ - ભારતના ભાવિ વિષે તેમજ એક વિકાસશીલ દેશને વિકસિત દેશમાં પરિવર્તન કરવા માટે શું કરવું જોઈએ તેના માટે ડૉ. કલામે પાંચ ખ્યાલો આપ્યા હતા. - ભારતના આધ્યાત્મિક જીવનનો છઠ્ઠો ખ્યાલ સ્વામીશ્રીએ આપ્યો - સમૃદ્ધિ અને સંપત્તિ ઉપરાંત ચોક્કસપણે ભારતને એક આધ્યાત્મિક રાષ્ટ્ર તરીકે પરિવર્તન કરવાનું વિશેષ કાર્યનું સ્વામીશ્રી દ્વારા સૂચન - તે દિવસથી સ્વામીશ્રીની સાદગીથી આકર્ષિત - સ્વામીશ્રી સાથેની જૂની ઓળખાણ હોય તેવી અનુભૂતિ - પોતે પોતાના પિતાજી પાસે, મહાન ગુરુની ઉપસ્થિતિમાં બેઠા હોય તેવા ઉચ્ચતર સાંનિધ્યનો અનુભવ. (૮) ડૉ. કલામના સહ લેખક તરીકે પ્રો. તિવારીએ પણ પોતાની રજૂઆત - પુસ્તક લખવાનો આદેશ - શું લખવું ? કેવી રીતે લખવું ? કારણ મહાસાગર જેવા બંને મહાનુભવોના અનુભવો - ગાગર જેવા ગ્રંથમાં કઈ રીતે સમાવવા ? ગ્રંથમાં ગ્રથિત કરવું મોટા સ્કોલર માટે પણ અસંભવ - છતાં સ્વામીશ્રીની છબી આંખો સમક્ષ રાખીને લેખન (ટાઈપ) શરૂ કર્યું અને આ પુસ્તકનું સર્જન - ડૉ. કલામની સાથે તેમના સહયોગીઓનો પરિચય મેળવીને સ્વામીશ્રી દ્વારા આશીર્વાદ - દરેકની અનુભૂતિ - સ્વામીશ્રીના મુખ પર દિવ્ય શાંતિ - ખૂબ જ સુખનો દરેકને અનુભવ - પુસ્તકના અનુવાદકને પણ આશીર્વાદ. (૯) ડૉ. કલામે સ્વામીશ્રીના હાથે નાડાછડી બાંધી - સંતો દ્વારા વૈદિક મંત્રોનું ગાન - સ્વામીશ્રી પણ તેનું ઉચ્ચારણ કરતા હતા. તેથી ડૉ. કલામ ખૂબ આનંદિત લાગણીપૂર્વક સ્વામીશ્રીનો હાથ પકડીને બોલ્યા - આ પુસ્તક એક વિનમ્ર અંજલિ - પુસ્તક લખવામાં ખૂબ આનંદ - અદ્ભૂત અનુભવ - નવા પ્રોજેક્ટ માટે સાથે કાર્ય કરવાની તૈયારી. (૧૦) સ્વામીશ્રી વતી સદ્ગુરુ સંતો દ્વારા સ્મૃતિ ભેટો અર્પણ ડૉ. કલામ સાહેબે પણ દક્ષિણ ભારતની પરંપરાની શાલ ઓઢાડી. ડૉ. કલામ સાહેબે ‘બ્રહ્મોઝ’ મિસાઈલ બનાવી છે તેવી સંતો એ વાત કરી ત્યારે ડૉ. કલામ બોલી ઊઠ્યા **‘But he has got a spiritual**

missile' ત્યારબાદ સ્વામીશ્રીનો હાથ પકડીને વ્હીલચેર બારણા સુધી હંકારી. તેઓના રોમરોમમાં આજના ઐતિહાસિક અવસરની ધન્યતા છવાઈ ગઈ હતી. (૧૧) ઉપસંહાર - સાચે જ સૌની અનુભૂતિ - સાચે જ ડૉ. કલામ 'ટ્રાન્સેન્ડન્સ' એટલે કે 'પરાત્પર' પુસ્તક લખીને પરાત્પર પરબ્રહ્મ ભગવાન સ્વામિનારાયણના અખંડ ધારક પરમ પૂજ્ય પ્રમુખ સ્વામી મહારાજના પરાત્પર ભાવોને સ્પર્શીને આજે કૃતાર્થ થઈ ગયા છે.

૨. ગુણાતીત પરંપરાના શૂરા સરદાર : પ્રમુખ સ્વામી મહારાજ :- (૧) પ્રસ્તાવના - ગુણાતીત જ્ઞાન એ એવું જ્ઞાન કે જેના સરદાર શૂરા હોય તો જ આ જ્ઞાનનો વ્યાપ થાય, મુમુક્ષુ જીવોના જીવમાં આવું જ્ઞાન દેઢ થાય. (૨) ગુણાતીત જ્ઞાન એટલે કે અક્ષરરૂપ થઈને પુરુષોત્તમની ભક્તિ કરવી. એ જ્ઞાન કેવું છે ! તો કાયા પોયા માટે તો આ જ્ઞાન કાંઈ કામનું જ નથી. ગુણાતીત જ્ઞાનના પાયાની શરૂઆત ભગતજી મહારાજથી - ભગતજી મહારાજે મરણિયા થઈને આ જ્ઞાનનો પ્રસાર-પ્રચાર કર્યો. માર ખાધા, અપમાન સહન કર્યા, અરે ! જેર પણ પચાવ્યું, છતાં આ જ્ઞાનને મૂર્તિમંત બનાવવા માટે અડીખમ યોધ્યાની જેમ લડતા જ રહ્યાં. (૩) શાસ્ત્રીજી મહારાજે તો આ જ્ઞાનની દૃઢતા કરી, ગુરુ પાસેથી જ્ઞાનને સમજ્યા પછી સિંહ ગર્જના સાથે આ જ્ઞાનને મૂર્તિમાન કરવા માટે બીડું ઝડપ્યું. શૂરા સેનાપતિ બનીને પાંચ-પાંચ શિખરબધ્ધ મંદિરોમાં મૂર્તિમાન અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજની સ્થાપના. (શૂરવીરતાના પ્રસંગો લખી શકાય) (૪) ગુરુના પગલે યોગીજી મહારાજે શૂરવીરતાથી ઝંપલાવીને આ જ્ઞાનને સાગર પાર કર્યું. અરે, અંધારખંડ આફ્રિકાને આ જ્ઞાનથી પ્રકાશિત કરી દીધો. (અન્ય પ્રસંગો લખી શકાય) (૫) ગુણાતીત પરંપરાના વર્તમાન સમયે શૂરા સરદાર પ્રમુખ સ્વામી મહારાજ - ૧૮ વર્ષની ઉંમરે સાધુ થઈને આજે ૮૪ વર્ષે પણ ગુણાતીત જ્ઞાનપરંપરાના સાચા સેવક, રક્ષક તથા માર્ગદર્શક બની રહ્યા છે. અડીખમ સેનાપતિ બનીને જ્ઞાનનાં અજવાળાં પાથરી રહ્યા છે. દેહની પરવા નથી કરી, અપમાનો તથા માનને પણ કોરે મૂકી દીધાં અને ભૂખ તરસ તો જાણે લાગતી જ ન હોય તેમ અને થાકને તો ગણકાર્યો જ નથી તે રીતે આ જ્ઞાનના પોષણ અને વ્યાપ માટે સતત પધરામણી વિચરણ કર્યું છે. જેમ સેનાનો મુખ્ય સેનાપતિ પોતાના રાજાને વિજય અપાવવા માટે રણમેદાનમાંથી લેશ પણ પાછું પગલું ભરતો નથી અને રાજાની જીત થાય ત્યાં સુધી લડતો જ રહે છે તે રીતે સ્વામીશ્રી પણ આ ગુરુ પરંપરાના શૂરા સરદાર બનીને પોતાનાં ગુરુઓ તથા ઈષ્ટદેવનું જ્ઞાન સમગ્ર વિશ્વમાં ફેલાય તે માટે શૂરા સરદાર બનીને સંસ્થાનું સુકાન સંભાળી રહ્યા છે. શારીરિક માનસિક અવરોધોની સામે ઝૂક્યા વગર અણનમ યોધ્યાની જેમ આજે પણ શૂરવીરતાથી અનેક રચનાત્મક કાર્યો કરતા જ રહ્યા છે. (૬) ઉપસંહાર - ગુણાતીત જ્ઞાન પ્રસાર-પ્રચાર માટે ગુણાતીત પરંપરાના આ શૂરા સરદારને આપણાં કોટિ કોટિ વંદન.

૩. ક્ષમાવાન શાસ્ત્રીજી મહારાજ :- (૧) ક્ષમા વીરસ્ય ભૂષણમ્ એ સૂત્ર વીર પુરુષની ગાથા ગાય છે. ક્ષમા એ વીર પુરુષનું ભૂષણ - પરંતુ સાધુ માટે પરમ આભૂષણ, દિવ્ય આભૂષણ સમાન. જે ક્ષમા કરે તે જ સાચા સંત. (૨) શ્રીજીમહારાજે પણ અનેક પ્રસંગોએ (તેમને મારી નાખવાના પ્રયત્નો કરનારાને પણ) માફી આપી છે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીથી લઈને ગુરુપરંપરામાં તમામ ગુરુઓએ ક્ષમારૂપી આભૂષણ ધારણ કરેલ છે. (૩) શાસ્ત્રીજી મહારાજ એ ક્ષમાવાન સંત, સાચા સંત. પોતાની ભૂલ હોય તો માફી માંગનાર. પ્રમાણિક પુરુષો, સંતો તો ઘણા મળી આવે પરંતુ પોતાની ભૂલ ન હોય છતાં માફી માંગનાર વિરલ સંત શાસ્ત્રીજી મહારાજ. (પ્રસંગો લખવા તથા ક્ષમા અંગેનાં કીર્તન, શ્લોક, સાખી ગુરુપરંપરાનાં વચનો લખી શકાય.) (૪) શાસ્ત્રીજી મહારાજે અનેક પ્રસંગે માર ખાધો છે. હડહડતા અપમાન સહન કર્યા છે. અરે ! તેમની હસ્તી મિટાવી દેવા સુધીના પ્રસંગો બન્યા છે. છતાં પણ તેઓએ સાધુતા રાખીને ક્ષમા જ આપી છે. (પ્રસંગો લખવા) પોતાના સંતો હરિભક્તોએ દ્વેષીઓના હાથે અસહ્ય માર ખાધો છે છતાં પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજે ક્ષમા જ બક્ષી છે. (પ્રસંગો લખવા) શાસ્ત્રીજી મહારાજની અજાત શત્રુતા કેવી કે કોઈએ તેઓની અથવા સંસ્થા વિરુદ્ધ વર્તન કર્યું હોય છતાં માફી જ આપી છે. (પ્રસંગો લખવા) (૫) એક સંતે લાકડી મારી તે લાકડીના બે ટુકડા થઈ ગયા. લાકડી પાછી આપવી, તેને માફ કરવા, પરંતુ 'માર એ સાધુ માટે અલંકાર છે' તેમ કહેવું એ શાસ્ત્રીજી મહારાજ જેવા વિરલ સંતનો વિરલ ગુણ છે. સ્વાભાવિક અને સહજ ગુણ છે. (પ્રસંગો લખવા) (૬) વાંક ન હોય છતાં માફી માંગવી, સહન કરીને પણ માફી આપવી ક્ષમા આપવી તે જેવી-તેવી વ્યક્તિનું ગુણ જ નથી. વિશાળ સાગર જેવું હૃદય અને ઉદારતા, નિર્માનીપણું ઉચ્ચ કક્ષાએ હોય તે જ માફી આપી શકે. એટલે કે જે ઉદાર હોય તે જ ક્ષમા આપી શકે અને જે ક્ષમા આપે તે ઉદાર જ હોય. શાસ્ત્રીજી મહારાજ ક્ષમા, ઉદારતા અને નિર્માનીપણાના અભૂષણોએ યુક્ત સંત. વિરલ સંત. (૭) ઉપસંહાર - આપણને આવા ક્ષમાવાન સંતની પ્રાપ્તિ થઈ દુર્લભ વસ્તુ, અલભ્ય લાભ મળ્યો છે. આપણે પણ તેમના પગલે ચાલીને આવા ગુણો આત્મસાત કરી શકીએ તે પ્રાર્થના.

સમાપ્ત